

מילון מונחים בפישוט לשוני להנגשת מידע בעת מסירת הבשורה המרה

נובמבר 2023

הקדמה

ההתמודדות עם המציאות שנכפתה על אזרחי מדינת ישראל היא קשה וכואבת, היא גם הפגישה אותנו עם מושגים של מלחמה, מוות, חטיפה, פציעה, אובדן וקבורה של אזרחים, חיילים וקרובי משפחה. מושגים אלו הינם מטלטלים מבחינה רגשית, ועבור אנשים עם מוגבלות שכלית הינם מושגים לא קלים להבנה. אנשים עם מוגבלות קוגניטיביות, מבינים באופן מלא או חלקי ובעיקר מרגישים את מה שקורה בסביבתם, אולי הם לא תמיד יבינו את מלוא האירוע ולא תמיד ישאלו כדי לקבל את המידע. לפיכך, נדרש מאיש המקצוע פעולת תיווך ופישוט המידע בצורה שתאפשר להם להבין, להכיל ולקבל את הטיפול המתאים ביותר עבורם. משימת ההתאמה וההנגשה של מושגים הרלבנטיים למציאות זו, עבור אנשים עם מוגבלות שכלית היא משימה לאומית וערכית שמטרתה לאפשר גם לאנשים אלו להבין טוב יותר את המציאות ולהתמודד בצורה המיטבית עם הכאב, האובדן והעצב שמלווים אותה. הנגשת המושגים תסייע גם למוסר ההודעה ולאנשי המקצוע לנהל שיחה ולהסביר את האירועים לאנשים עם מוגבלות שכלית ומוגבלות קוגניטיבית.

מילון מונחים זה פותח במסגרת **מיזם הבשורה המרה** הינו מיזם משותף בית איזי שפירא וקרן שלם יחד עם משרד הרווחה והביטחון החברתי מתוך הכרה בזכותם של אנשים עם מוגבלות שכלית לקבל מידע ככל האדם, להיות מסוגלים להמחיש ולדבר את רגשותיהם בצורה שתאפשר להם להיות חלק בלתי נפרד מהחברה הישראלית ולהיות שותפים באבל הפרטי והלאומי.

במסגרת המיזם פותח פרוטוקולים להנגשת הבשורה המרה, סרטון הדרכה וכרטיסיות שיח, אנו מזמינים אתכם לבקר [בעמוד המיזם](#) ולהיעזר במגוון התוצרים.

* כל המונחים והסמלים במילון זה הינם פטורים מזכויות יוצרים ופתוחים לשימוש חופשי של הציבור.

חברי וועדת היגוי המלווה

הילה תמר אדרי, בית הספר ללימודי עבודה סוציאלית, אוניברסיטת בר אילן

ד"ר דליה נסים, פיתוח מקצועי, מכון טראמפ, בית איזי שפירא

ליאת ריינהרץ, פיתוח הדרכה, מכון טראמפ, בית איזי שפירא

אדוה אהודה גמליאל, מנהלת תחום מומחיות בסוגי מוגבלויות, שרות רש"ט, אגף להערכה, הכרה ותכניות מינהל מוגבלויות, משרד הרווחה והביטחון החברתי

ד"ר שגית ארבל אלון, רופאה ראשית, מערך שירותי הבריאות, משרד הרווחה והביטחון החברתי

יעל שדלובסקי-פרס, מרפאה בעיסוק ראשית, מערך שירותי הבריאות, משרד הרווחה והביטחון החברתי

שרון גנות, מנהלת ידע ומחקר, קרן שלם

ייעוץ מקצועי נוסף :

ד"ר אלון זמיר, פסיכותרפיסט וחוקר בתחום המוגבלויות, מרכז מינרבה לחקר אוכלוסיות מודרות בזקנה, (MCIA), אוניברסיטת חיפה.

אורנית אבידן זיו, מרפאה בעיסוק ומורשת נגישות שירות, מנהלת המכון הישראלי להנגשה קוגניטיבית.

ההנגשה הקוגניטיבית של כלי הפרויקט נעשתה על ידי צוות המכון הישראלי להנגשה קוגניטיבית של אגודת עמי והקריה האקדמית אונו: דר' מיכל טנא-רינדה, זיו שמש, אנה סמואל ואורנית אבידן זיו.

תוכן עניינים

5	פרק מספר 1: מושגים בנושא של מלחמה
5	מלחמה
6	נעדר
6	פצוע
7	נפגע חרדה
8	קטוף, שבוי
8	שאלות נוספות בנושא של מלחמה:
10	פרק מספר 2: מושגים בנושא של מוות
10	מת
10	הרוג
10	שאלות נוספות בנושא של מוות:
11	פרק מספר 3: מושגים בנושא של לוויה
11	לוויה
12	בית קברות
12	מצבה
13	שאלות המשך אפשריות בנושא של לוויה:
15	פרק מספר 4: מושגים בנושא של פרידה מאדם שמת
15	שבעה:
16	אָבֵל:
16	ניחום אבלים:
17	אירוע ה-30:
17	אזכרה:
17	שאלות המשך אפשריות בנושא של פרידה מאדם שמת:
18	מה עושים באזכרה?

פרק מספר 1: מושגים בנושא של מלחמה

מלחמה

מצב של ריב גדול מאוד בין שתי קבוצות (או יותר).
כל קבוצה חושבת אחרת.
במלחמה, שתי הקבוצות כועסות מאוד אחת על השנייה.
במלחמה, במקום לדבר משתמשים בכוח. לדוגמה: רובים, טילים.
הקבוצות במלחמה פוגעות אחת בשנייה.
מדינת ישראל נמצאת עכשיו במצב של מלחמה.
מדינת ישראל במלחמה עם חמאס והג'יהאד האיסלמי (קבוצות של טרור, קבוצות של אלימות וכוח).
במלחמה יש צבא.
בצבא יש חיילים.
החיילים של כל קבוצה שומרים על הקבוצה שלהם.
החיילים של צה"ל (הצבא של ישראל) שומרים על האנשים שגרים במדינת ישראל.
במצב של מלחמה גם האנשים שגרים במדינה מרגישים את המלחמה.
במלחמה שעכשיו, האויב (הקבוצה שנלחמת בנו) יורה טילים על ישראל.
לכן, אנחנו שומעים אזעקות.
האזעקות עוזרות לשמור עלינו.
האזעקות הן סימן מתי צריך להגיע למרחב מוגן (מקום בטוח).
לדוגמה: מקלט, מ"ד, חדר מדרגות.
לפעמים במלחמה יש אנשים נעדרים (אנשים שלא מוצאים אותם).
לפעמים במלחמה יש אנשים חטופים (אנשים שהאויב לקח אותם למקום אחר).
לפעמים במלחמה יש אנשים פצועים (אנשים שנפגעים בגוף).
לפעמים במלחמה אנשים גם מתים.

נעדר

אדם שאנחנו לא יודעים איפה הוא.

אדם שנעדר יכול להיות:

- חי ובריא
- חי ופצוע
- חטוף (שאדם אחר לקח אותו)
- מת

במלחמה עכשיו יש נעדרים.

במלחמה עכשיו יש אנשים שלא מוצאים אותם.

פצוע

אדם שיש לו פגיעה בגוף.

אדם שיש לו פצע גדול או שריטה גדולה.

דוגמאות לדברים שאדם יכול להיפצע מהם:

- מכה חזקה
- נפילה קשה
- כדור של נשק (אקדח או רובה)
- שריפה (אש)

אדם פצוע יכול להיות פצוע בכל מיני רמות (מידות, שלבים). למשל:

- פצוע קל
- פצוע קשה
- פצוע אנוש (גוסס, פצוע מאוד קשה)

פצוע קל:

אדם שיש לו פצע אחד או כמה פצעים קטנים.

לאדם יש כאבים בפצע.

בדרך כלל, האדם יכול ללכת לבד, לדבר ולזוז.
בדרך כלל, הרופאים מטפלים באדם פצוע קל במרפאה או בבית חולים.
בדרך כלל, אדם פצוע קל חוזר לבית שלו אחרי כמה ימים.

פצוע קשה:

אדם שיש לו הרבה פצעים, או פצע אחד גדול.
האדם מרגיש לא טוב.
לאדם קשה לדבר או ללכת לבד.
הרופאים מטפלים באדם פצוע קשה בבית חולים.
לפעמים אי אפשר לבקר פצוע קשה בבית החולים.
אדם פצוע קשה יכול גם למות.

פצוע אנוש (גוסס, פצוע מאוד קשה):

אדם פצוע מאוד.
אדם שמרגיש מאוד רע.
אדם שיכול למות מהר.
אדם שיכול למות היום.

חשוב שאדם פצוע יקבל טיפול רפואי. לדוגמה: רופאה, אח.

נפגע חרדה

אדם שהיה באירוע מפחיד מאוד.
אדם שפחד מאוד להיפצע או למות.
לדוגמה: אדם שהיה בתאונה, אדם שמישהו ניסה להרוג אותו.
האירוע המפחיד נגמר,
אבל האדם עדיין מרגיש מאוד לא טוב בנפש שלו (בהרגשה, במצב הרוח).
האדם מרגיש מאוד מבוהל (מפחד מאוד).

אדם שהוא נפגע חרדה יכול להרגיש חלק מהדברים הבאים:

- דפיקות לב מהירות
- הרגשה שקשה לנשום
- רעידות בגוף
- זיעה, גם כשלא חם
- קשה לזוז או לדבר
- בלבול
- פחד גדול
- בכי

חשוב שאדם נפגע חרדה יקבל טיפול מקצועי. לדוגמה: פסיכולוג, פסיכיאטר.

חטוף, שבוי

אדם שלקחו אותו בלי שהוא רצה או הסכים.

כשאנשים חוטפים אדם, הם משתמשים בכוח או באלימות.

במלחמה שלנו האויב חטף (לקח בכוח) הרבה אנשים מישראל.

אנחנו לא יכולים לראות או לדבר עם אדם חטוף.

אדם חטוף נמצא במקום שהוא לא רוצה להיות בו.

אדם חטוף לא יכול לצאת מהמקום או לברוח ממנו.

אדם חטוף לא יכול לעשות מה שהוא רוצה.

אדם חטוף לא יכול להתקשר אלינו ולספר לנו איך הוא מרגיש.

שבוי מלחמה הוא אדם שהאויב לקח אותו בכוח בזמן של מלחמה.

שאלות נוספות בנושא של מלחמה:

מתי המלחמה תיגמר?

מלחמה יכולה להיות קצרה. לדוגמה, כמה ימים.

מלחמה יכולה להיות ארוכה. לדוגמה: כמה שבועות, חודשים או אפילו שנים.

כרגע אנחנו עוד לא יודעים מתי המלחמה "חרבות ברזל" תיגמר.

בטלוויזיה וברדיו אומרים שהמלחמה תהיה כמה שבועות, או כמה חודשים.
הצבא עושה כל מה שהצבא יכול כדי לשמור עלינו.

האם הפצועים ירגישו טוב יותר?

הצוות הרפואי עושה כל מה שהוא יכול כדי לעזור לפצועים.
יש לנו תקווה שהמצב יהיה יותר טוב.
תקווה היא מחשבה, רצון או הרגשה שהמצב יהיה טוב.
אנחנו רוצים שהפצועים ירגישו טוב יותר.
יש אנשים שמתפללים כדי שהפצועים יהיו בריאים.

האם יש חטופים במלחמה הזו? מיהם החטופים?

האויב לקח את האנשים בכוח. האנשים לא רצו ללכת.
חלק מהאנשים שהאויב לקח הם חיילים.
חלק מהאנשים שהאויב לקח הם ילדים.
חלק מהאנשים שהאויב לקח הן נשים.
חלק מהאנשים שהאויב לקח הם גברים.
חלק מהאנשים שהאויב לקח הם זקנים.

האם החטופים של המלחמה יחזרו לישראל? מתי?

הצוות של הממשלה וצה"ל (הצבא של ישראל) עושים כל מה שהם יכולים כדי שהחטופים יחזרו הביתה.

אנחנו לא יודעים אם ומתי החטופים יחזרו הביתה.

אנחנו מקווים (רוצים מאוד) שהחטופים יחזרו הביתה כמה שיותר מהר.

אנחנו מקווים (רוצים מאוד) שהחטופים יחזרו הביתה בריאים.

יש אנשים שמתפללים כדי שהחטופים יחזרו הביתה בריאים, כמה שיותר מהר.

פרק מספר 2: מושגים בנושא של מוות

מת

אדם שהגוף שלו לא עובד יותר.
לדוגמה: בגלל מחלה קשה, בגלל פציעה קשה או בגלל שהאדם מאוד מבוגר.
אדם מת לא יכול לדבר או לזוז.
המצב הזה לא ישתנה.
אדם מת לא יזוז או ידבר יותר.
אדם מת לא מרגיש כאב, עצב או שמחה.

הרוג

אדם מת.
אדם שמישהו אחר גרם שהוא ימות.
במלחמה אנשים יכולים למות:
• מכדור של נשק (אקדח או רובה)
• מריב קשה (עם הרבה כוח)
• מפציעות קשות
במלחמה יכולים למות חיילים.
חייל שמת במלחמה נקרא **חלל**.
חיילים מתים במלחמה נקראים חללי צה"ל.
במלחמה יכולים למות אזרחים (אנשים שגרים במדינה, אנשים שהם לא חיילים).
במלחמה יכולים למות אנשים שמבקרים במדינה. לדוגמה: תיירים.

שאלות נוספות בנושא של מוות:

האם כולנו נמות? האם גם את/ה או אני יכולים למות?

כן. כולנו נמות בסוף החיים.

אנחנו לא יודעים מתי אנחנו נמות.
זה יכול לקרות עוד הרבה שנים, לא היום ולא מחר.
בדרך כלל אנחנו קודם תינוקות, אחר כך ילדים, נערים, מבוגרים וזקנים.
בדרך כלל אנשים מתים כשהם זקנים מאוד.

ממה אנשים מתים?

אנשים מתים כשהם זקנים מאוד, כשהגוף כבר לא עובד טוב.
אנשים מתים ממחלות קשות מאוד.
אנשים מתים בגלל פגיעה גדולה בגוף, כמו פצעים קשים מאוד. למשל, בתאונה של אוטו.
אנשים מתים גם במלחמות.

פרק מספר 3: מושגים בנושא של לוויה

לוויה

טקס (אירוע, מפגש) כדי להיפרד מאדם שמת.
בלוויה שמים את הגוף של האדם שמת בקבר.
ללוויה מגיעים אנשים שמכירים את האדם שמת.
ללוויה מגיעים אנשים שמכירים את המשפחה של האדם שמת.
בלוויה אנחנו נותנים כבוד לאדם שמת.
בלוויה אנחנו נותנים כבוד למשפחה של האדם שמת.
בדרך כלל, הגוף של האדם שמת מכוסה בשמיכה או בדגל.
לפעמים, הגוף של האדם שמת הוא בתוך ארון (ארגז).
בלוויה אומרים מילים של פרידה מהאדם שמת או תפילות. לדוגמה: התפילה 'קדיש'.
לוויה זה טקס עצוב.
בלוויה יש אנשים שבוכים.
הלוויה מתקיימת בבית הקברות.

בית קברות

מקום בחוץ שיש בו הרבה קברים.
קבר הוא בור גדול באדמה או בקיר.
לבור מכניסים את האדם שמת.
האדם שמת כבר לא מרגיש כלום, לא כואב לו כלום.

מעל כל קבר יש מצבה.
בין הקברים בבית קברות יש שבילים (דרכים).
יש בתי קברות קטנים.
יש בתי קברות גדולים.
בבית קברות גדול צריך ללכת לפעמים הרבה זמן עד שמגיעים לקבר.

יש בית קברות כללי (לאנשים שחיו במדינה).
יש בית קברות צבאי (לחיילים שמתו במלחמה).
יש בתי קברות לאנשים מדתות שונות. לדוגמה: מוסלמי, נוצרי, דרוזי.

אנשים מגיעים לבית קברות כדי להיפרד מהאדם שמת.
יש אנשים ששמים אבן קטנה על הקבר.
האבן היא סימן שביקרנו בקבר.
יש אנשים ששמים זר פרחים על הקבר.

מצבה

על הקבר יש מצבה.
מצבה היא לוח גדול ששמים על הקבר.
מצבה יכולה להיות מאבן או משיש.

על המצבה כתובים דברים על האדם שמת.
לדוגמה: שם, מתי האדם נולד, מתי האדם מת.
לפעמים גם כותבים משפט על החיים של האדם שמת.

שאלות המשך אפשריות בנושא של לוויה:

אפשר לבוא לקבר גם אחרי הלוויה?

כן, אפשר להגיע לקבר גם אחרי הלוויה.
אנשים מגיעים לקבר כדי לכבד את האדם שמת.
לדוגמה: להתפלל, להדליק נר לכבוד האדם שמת או להניח אבן.

מה יהיה בלוויה? מה אני צריך לעשות בלוויה?

ללוויה יש סדר ברור. לפעמים יכולים להיות שינויים.
כל משפחה עושה את הלוויה בצורה שהכי מתאימה לה.
בלוויה מותר לדבר, מותר לבכות ומותר לחבק ולהתחבק.
בלוויה מותר גם לעמוד בצד בשקט.
בלוויה לא חייבים להתקרב לקבר. רק מי שרוצה מתקרב לקבר.

המקום	השלבים (הסדר) של הלוויה
נפגשים בכניסה לבית הקברות.	מפגש: המשפחה של האדם שמת ואנשים קרובים מגיעים ונפגשים אחד עם השני.
ברחבה של ההספדים: מקום שבו מי שרוצה אומר, לפי התור, דברים על האדם שמת. האדם שמת נמצא על מיטה, עטוף בשמיכות או בתוך ארון (ארגז).	הספד: אנשים אומרים דברים על האדם שמת.

המקום	השלבים (הסדר) של הלוויה
<p>*בזמן ההספד צריך להיות בשקט, אבל מותר לבכות.</p>	<p>לדוגמה: איך הכרנו, כמה אנחנו אוהבים, מה אנחנו מרגישים עכשיו. האדם שמת נמצא על מיטה, עטוף בשמיכה או בתוך ארון (ארגז). לא חייבים להתקרב לגוף של האדם שמת. רק מי שרוצה מתקרב.</p>
<p>הולכים בתוך בית הקברות. ההליכה היא בשביל ליד הקברים.</p>	<p>ליווי האדם שמת לקבר: כל האנשים הולכים ביחד אחרי המיטה של האדם שמת, מגיעים לקבר.</p>
<p>ליד הקבר של האדם *בזמן התפילה צריך להיות בשקט, אבל מותר לבכות.</p>	<p>תפילה, קדיש: מאחלים שהאדם שמת שינוח, שלא ירגיש כאב או סבל.</p>
<p>ליד הקבר של האדם *בזמן הקבורה צריך להיות בשקט, אבל מותר לבכות.</p>	<p>קבורה: מכניסים את הגוף של האדם שמת לקבר. מכסים את הקבר עם אדמה וסוגרים את הקבר. לפעמים זה חלק עצוב שלא נעים להיות בו. לא חייבים להתקרב לקבר. רק מי שרוצה מתקרב לקבר.</p>
<p>נפרדים ליד הקבר של האדם ויוצאים מבית הקברות.</p>	<p>פרידה מהקבר: נפרדים מהאדם שמת ומהקבר.</p>

המקום	השלבים (הסדר) של הלוויה
	<p>מי שרוצה שם אבן קטנה על הקבר.</p> <p>מי שרוצה שם פרחים על הקבר.</p> <p>נפרדים מהאנשים שהגיעו ללוויה.</p>

פרק מספר 4: מושגים בנושא של פרידה מאדם שמת

שבעה:

ימים של אָבֵל (עצב גדול) על אדם שמת.

בדת היהודית השבעה היא 7 ימים, שבוע.

בדתות אחרות, 3 ימים.

לכל אחד יש את המנהגים שלו.

בשבעה, בני המשפחה הקרובה של האדם שמת יושבים ביחד בבית.

לשבעה מגיעים אנשים שהכירו את האדם שמת ואנשים שמכירים את המשפחה.

החברים והאנשים באים כדי לנחם את המשפחה של האדם שמת.

לדוגמה: לשבת ביחד, לדבר ולהקשיב.

לפעמים האנשים שמגיעים לנחם בשבעה מביאים אוכל למשפחה של האדם שמת. לדוגמה:

פשטידה, עוגה.

לפעמים (לא תמיד), מדברים על האדם שמת.

לפעמים מספרים על דברים שהאדם שמת עשה או אמר.

לכל משפחה יש מנהגים של אָבֵל משלה.

יש משפחות שיושבות עם בגד קרוע על הרצפה.

יש משפחות שבוכות חזק כל היום.

יש משפחות שמספרות סיפורים מצחיקים על האדם שמת.
יש משפחות שמראות תמונות וסרטים של האדם שמת למי שבא לבקר בשבעה.
יש משפחות שמתפללות בימי השבעה.

אַבְל:

עצב גדול על משהו או על מישהו שאנחנו נפרדים ממנו.
כל אדם שנמצא באבל מתנהג בצורה שונה.
יש אנשים שבוכים הרבה.
יש אנשים שרוצים להיות לבד.
יש אנשים שרוצים להיות עם משפחה וחברים.
יש אנשים שעושים סימן של קרע בחולצה שלהם.
יש אנשים שלובשים רק בגדים שחורים.
יש אנשים שלא מסתפרים ולא מתגלחים.
יש אנשים שבגלל העצב קשה להם לישון או לאכול.
אַבְל זאת תקופה קשה ועצובה.
האבל יכול לקחת זמן.

באבל, כל אדם מתמודד (לומד להסתדר) בזמן אחר.
בסוף האבל, אנחנו מבינים שהאדם שאנחנו נפרדים ממנו לא יחזור יותר.
אנחנו זוכרים את מי שאנחנו נפרדנו ממנו.
אנחנו יכולים להרגיש דברים גם אל מישהו שאנחנו נפרדנו ממנו. למשל: אהבה, געגוע.

ניחום אבלים:

להיות עם המשפחה של האדם שמת.
לעזור למשפחה של האדם שמת בזמן של האַבְל של המשפחה.
להגיד למשפחה של האדם שמת דברים טובים על האדם שמת.

אירוע ה-30:

אירוע (טקס, מפגש) זיכרון בבית הקברות שעושים לכבוד האדם שמת.
אחרי 30 ימים של אָבֵל מהיום שקברו את האדם שמת, עושים את אירוע ה-30.
באירוע ה-30 רואים את המצבה על הקבר של האדם שמת.

אזכרה:

אירוע (טקס, מפגש) **זיכרון** שעושים לכבוד האדם שמת בבית הקברות.
זהו אירוע לכבוד האדם שמת.
באזכרה אנחנו נפגשים עם אנשים שהכירו את האדם שמת או את המשפחה.
באזכרה אנחנו זוכרים את האדם שמת: חושבים, מרגישים ומתגעגעים.
באזכרה יש אנשים שמתפללים לכבוד האדם שמת.

יש מנהגים שונים למשפחות שונות.
לפעמים יש אזכרה 11 חודשים אחרי שהאדם מת.
לפעמים יש אזכרה שנה אחרי שהאדם מת.

שאלות המשך אפשריות בנושא של פרידה מאדם שמת:

מה עושים באירוע ה-30 לכבוד אדם שמת?

באירוע ה-30 יש שלבים (סדר).

כל משפחה עושה את אירוע ה-30 בצורה שהכי מתאימה לה.

המקום	השלבים (הסדר) של אירוע ה-30 לכבוד אדם שמת
בכניסה לבית הקברות או ליד הקבר של האדם	מפגש: משפחה של האדם שמת ואנשים קרובים מגיעים ונפגשים אחד עם השני.

המקום	השלבים (הסדר) של אירוע ה-30 לכבוד אדם שמת
ליד הקבר של האדם *בזמן התפילה צריך להיות בשקט, אבל מותר לבכות.	הַסְפֵּד: אנשים אומרים דברים על האדם שמת. לדוגמה: איך הכרנו, כמה אנחנו אוהבים, מה אנחנו מרגישים עכשיו.
ליד הקבר של האדם *בזמן התפילה צריך להיות בשקט, אבל מותר לבכות.	תפילה, קדיש: מאחלים לאדם שמת שינוח, שלא ירגיש כאב או סבל.
ליד הקבר של האדם	גילוי מצבה: מציגים לוח אבן גדול שכתוב עליו השם של האדם שמת וכמה מילים עליו.
נפרדים ליד הקבר של האדם ויוצאים מבית הקברות	פרידה מהקבר: נפרדים מהאדם שמת ומהקבר, נפרדים מהאנשים ויוצאים מבית הקברות. מי שרוצה שם אבן קטנה על הקבר. מי שרוצה שם פרחים על הקבר.

מה עושים באזכרה?

בדרך כלל באזכרה עושים כמה דברים.

לפעמים יכולים להיות שינויים.

כל משפחה עושה את האזכרה בצורה שהכי מתאימה לה.

המקום	הסדר של האזכרה
ליד הקבר של האדם	מפגש: משפחה של האדם שמת ואנשים קרובים מגיעים ונפגשים אחד עם השני.
ליד הקבר של האדם *בזמן התפילה צריך להיות בשקט, אבל מותר לבכות.	הַסְפָּד: אנשים אומרים דברים על האדם שמת. לדוגמה: איך הכרנו, כמה אנחנו אוהבים, מה אנחנו מרגישים עכשיו.
ליד הקבר של האדם *בזמן התפילה צריך להיות בשקט, אבל מותר לבכות.	תפילה, קדיש: מאחלים לאדם שמת שינוח, שלא ירגיש כאב או סבל.
נפרדים ליד הקבר של האדם ויוצאים מבית הקברות	פרידה מהקבר: נפרדים מהאדם שמת ומהקבר, נפרדים מהאנשים, ויוצאים מבית הקברות. מי שרוצה שם אבן קטנה על הקבר. מי שרוצה שם פרחים על הקבר.